नाजनीपठाणनो कीस्सो.

આ પ્રાંતના લોકોને વાસ્તે.

છપાવી પ્રસીધ કરનાર

સાંકળચંદ મહાસુખરામ

अमदावाद

માણેકચોક આગળ કાગદીઓળની સામે શા૦ હીરાભાઈ
પુંજાસાના મકાનમાં અમદાવાદ ટાઈસ પ્રેસમાં

કાળીદાસ સાંકળચંદે છાપ્યો

સંવત ૧૯૪૩ સને ૧૮૮૭

નાજની પઠાનનો કિસ્સો.

સના હમ રબકુ હે દાઇમ મુદામ; કીયા જીસને પૈદા સબી ખાસો આમ.
વો સફારો ગફારો એજત તઆલ; વો રજાકો ખાલીક વોહો જુલ જલાલ.
ખલકમેં ઉજાલા મોહોમદ રસુલ; હુવા દિન જીસકા બકાપર કબુલ.
ખલીફે મોહોમદ કેહે ચાર ચાર, અબુ બકર શીદીક હે યાર ચાર.
દુમય યાર ઉનકે હે આદલ ઉમર, અદલકે પર જીસને બાંધી કમર.
સુયમ યાર ઉસ્માન હેંગે વળી; સુજાઅતે સાહેબ હે ચારમ અલીં.
હસન ઓર હુસેન હે નબીકે રતંન; બીબી ફાતીમાકે વો હે જાનો તંન.
જેને આલો અસ્હાબ ઉપર તમામ; જુજુલ ઉન્પે રેહેમત હો હકી મુદામ.
ઉનકા સતક ખાના હમીદ ફકીર; દુજકમે ઉસીકે વેહો દસ્તગીર,
સનાબાદ બોલું મેં દીગર બયાન, બનાઉ ચંદ સેરમે હીંદી જુબાન;
હકીકતકું જાહેર કરૂ મે અયાન; હીજાબે મિન્નજીકા બોલું બયાન.
સનાઉમેં એક સેહેર સુરત બંદર; જો બસ્તાહે તાપી કે કીનારે ઉપર..
કીનારે પર સેહેર બસ્તાહે ખુબ, અજબ વહાંકે લોગ હેંગા સોરૂપ,
દોરસ્તે હવેલીયુકી હેગીં કતાર; અજબ શેહેર બસ્તાહે જુગલ બહાર.
વહાં લોક આતે હે હર ઠારકે; તરી ઓર ખુશકી દરીયા પારકે;
જો મક્કા મદીના હોદેદા બંદર; તી જારતકુ આતેહે સુરત અંદર.
કે મુખાવો જીદાવો ચીના પટન; ઉસે છોરકર વહાં ઠીયા હે પતન.
કે પુરવ વ પછમ વદખન તમામ; કે દિલ્લી ઓર લાહોર કાસ્મીર તમામ.
કેતે લોક તુરકો યો રૂમી વહા, હે હિંદ સીંદ હાબાર કે બીજવાં;
કે બોત ખલ્કે હે વહાં ગુજરાતકી, હે એસી ખલક વહાં સો હરજાતકી;
વતન છોડ અપના વહાં રહે ગયે, વે સુરત બંદર મેં સો જાકર રહે

ખોરાદર વે ભેહનું કભી લેકે તઈ, ગયે છોડ ફરિયાદ કરતે નહિ.
વતન છોડ આપનાં કિયા વહાં કરાર, ભાઇ ઓર ભેનું રાતે દિલ ઉતાર;
સુનો યહાંસે બોલુ મેં દિગર બયાન, હકીકતકુ જાહેર કરૂ મેં અયાન;
બયાન અબ સુનો તુમ સબી કાન ધર, હીંદુ બહોત બસતેહે સુરત બંદર;
બડે માલદાર અઉર તું જાર હે, કે ફીર અઉનો હામાનકે યાર હે;
હુસેન અઉર તે શોહે બે સુમાર, જરીનેકે કપડે ગલે બાચ હાર;
નાગર જાતમેં હે નિહયત જમાલ, હુસનકી તરાપતમેં રોશનહી લાલ;
હીંદુકી રશમ હે બવક તે ફજર, નહાનેકુ આતી હે તામી ઉપર;
ઉનુમેંસી એક નાજની ખુશ શીકલ, નથી શેહેરમેં કોઇ ઉસકી મીશાલ;
જરીનુકે કપડે વો પોશાક પેહેન, લટક નાર ચલતિથી જ્યું હુર એન;
પેશાનીકે ઉપરથી ટીલો ધરે, ઉસે દેખ ઉડતે જનાવર પરે;
ચંદરકા ઉજાલા ઉસી પાસ ગેહન, ડાલે અપને ગલેમેં વો માલા મોહન;
દોલબ લાલ લાલીમેં લબરે જથે, ગોયા શાહેદોરા કરમે આમે જથે;
કે દંદાન ઉપરથે મોતી જરે, ઉજાલાં ઉસીકા જમીન પર પરે;
• અજબ શીરકે ઉપર બઠે બાલથે, સુરખ ગાલ ઉસકે અજબ ખ્યાલથે;
ચસમ ઉસીકે થે સોઆહુ મિશાલ, લતાફતમેંથી ખુબ સાહેબ જમાલ.
પાંઉ બિચ ઝાંઝરકી ઝમકારથી; ગુજર ઉસકે આગે ગિરફતારથી.
બરસ પાંજદા કોથી ઉસકી ઊંમર, જવાનો કે દિલમે થા ઉસકા ગુજર;
નિકલ ગરસેં બાહેર જો આતી અગર, કે જો ચાંદ પુનમકા આવે નજર;
સુંદર નાજની જબ નિકલતી બહાર, ઇસકબાજ ઉસપરથે કરતે નજર;
અજબ નાજની ખુબ સાહેબ હુસેન, લટકકર ઉઠાતી વો અપના ચરન;
નિજારૂ કે ખાતર જવાના નિકલ, દેખે બહાર આકર સો ઉસકી સિકલ;
રેતે બાગ બંદેવ બાંકે તમામ, નજારૂકુ આતે વહાં પર મુદામ;
પઠાન એક વહાં દેલેસે આયા વહાં, વો અજનાશ દેહેલીકી લાગા વહાં;

સુબેદારકે વો શોખીદ મતમેં આયે, કીંયા નજર સિરકાર સોગાત લાયે;
ભો નવાબને ઉસ્કો તાજી મુકી, ઉતરનેકો જાગા સો તસલીમકો;
પઠાનને જાય ઉસી કીતા કરાર, દો માંહે ઉપર ચંદ રોજ સુમાર;
વો રકતે ફજર સેર કરતા નિકલ, કે કંઇ રોજ પીછે મલી એક સીકલ;
તભીંખાનનેં દિલમેં યેહકી ફિકર, કે નહાનેકુ જાતી હઇ તાપી ઉપર;
દૃસાદ કરકે પિછે ઉસીકે ચલા, ઉસી નાજનીસે નદીપર મિલા;
ભો રસ્તમેં વો નાજની ખુશ શિકલ, ચલી આતી આશકકું કરતી કતલ;
વો પંજોકે ઝમઝમ બજાતી ચલી, વો આશકકે દિલકુ જલાતી ચલી;
પઠાન નાજનીં દેખ તાપી ઉપર, અકલ હોંસ ઉસ્કા ખોદા સરબસર;
પાનીપર વો કપડાં ઉતારન લગી, હુસન નાજ અંપના બતાને લગી;
ઉઠહા સાટલા થાજો શીરપર જરીન, જુદાકર બદનસે રખીબર જમિન;
ભોકમખા જો અતલસકા થા કસકસ, સીને પરસે કર દુર નીચે રખા;
લિબાસ તન ઉપરસે કીયા અબ જુદા, જમીન ઉપર દેખા જયુકે ઉગા ચંદા;
સોનાથા ઉસીંકા શો મખમલ મીશાલ, ભોથા મખમલી બીચ સોનેકે ખાલ;
દોપી સ્તાન સીનેકે ગુલજારથે, જેશો બીચ બાગકે અનારથે;
વો અપને બદન શોભો કપરા ઉતાર, નંગે શીર અપસકો કરી એક બાર;
નદી બીચ જાકર નહાને લગી, અપને સીરકે બાલો ભીગાને લગી;
પઠાન દેખતે તલ મલાને લગા, બિરહ બિચ દિલકુ જલાને લગા;
નદીકે ઉપર ખાન જાકર ખડાં, નજર નાજની પર નીંગાસે ધરા;
દેખા ખાન ઉસ્કુ દિવાના હુવા, અકલ હોસ ઉસ્કા રવાના હુવા;
અકલકી રામાકુ પવન જબ લગા, શમા ઉસ્કે હાથુમેં રહે નહી સગા;
અકલ આદમીકા સમેકે મીસાલ, કરે આદમીકુ ઈશક બેઅકલ;
દીવાના હુવા દેખ ઉસ્કા જમાલ, ન દેખે જગમે ઉસીકે મિશાલ;
પઠાન અપના દીલમેં કીયા યે ફીકર, કે ઇસ નાજનીસે કર કુછ હુનર;

ઉસી વકત વો નાર નાહાકર ચલી, અંદર ઉસ જવાનકે લગી તલમલી;
ઉસો પાસ જાકર કીયાએ અરજ, કે એ નાજની શુન તું મેરી ગરજ;
દરદ દિલકા મેરે સુનાઉ તુજે, સીના ખોલ અપના બતાઉ તુઝે;
સભી દીલકી બાતા કહુ મેયે તાલ, કે એ નાજની તુંહે સાહીબ જમાલ;
મેરા દીલ તેરે પર હુવાહે ભવર, તેરે બોન એકેલા જાઉ કીધર;
તુજે છોડ મુઝકુંતો જાના નહિ; મુજે દિલ લગાના કીસીશે નહિં,
તું હે કીસ્કી લડકી મુજે દે બતા; મેરા અઉર તેરા જીહુવા એક થા.
તું હે શાહજાદી વયા હે પરી; તેરી નૈન દેખે મેં જાદુગીરી,
ઈશકકા તું ડાલી ગલે બીચ દામ; અકલ હોંશ મેરા લુટાયા તમામ,
કયા દીલકો મેં મેરે તુજપર ફીદા; પલક એક તુમસે ન હુંગા જુદા,
મેરા આજ તુઝસે પડા કામ હે; તેરા દેખના મુઝકો આરામ અહીં,
ગનીમત તેરા બોલના એક સુખન; તેરે બોલને પર ફીદા જાનો તન,
હુવાહુ મેં બુલ બુલ તેરા બાગકા; નીશાના હે દીલપર તેરે દાગકા,
યે સુન નાજનીને દીયા યું જવાબ; ગુસ્સે હોકે બોલી નબીસું શીતાબ,

જવાબ નાજની.

અરે તુરક તું જા ઈહાંથી પરો, મુઆ તું ધુતારા મને કયાં મલ્યો;
કેતેગ બેગખાનને જો પડશે ખબર, જાશે જીવ તાહરો ન રેહેશે વકર;
તારો કેડો લેઈ જા તારે ઘર, ઈહાં નહિં કાજ તારો સરે;
નીકલ જા ઈહાંથી મુઆ તું તરક, નહીતો નદીમાં તું થાશે ગરક;
મારો કેડો મુક તું એ મુર્ખ પઠાણ, નહિતો તારો જસે આજે પ્રાણ:

સવાલ પઠાન.

પઠાનને કહા નાજનીકું પુકાર, તુઝે દેખકર મૈ હુવા બે કરાર;
ગઈ જાન મેરી તેરે હાથમેં, લે જાઊંગા મે તુઝકો મોલાતમેં;
ન કર બહોત રસવાઈ યે ગુલ બદન, ફીદા હેગા તુઝપર મેરા જાનો તન;

તેરે પાસ કરતા હું મેં ઈસ્તે માસ, નકર મેહેર અપનેસે મુઝકો નીરાસ;
સીતાબસે બોલો તુમં એક સુખન, કે મુઝ નીમ બીસ મેલકું હોવે અમન;

જવાબ નાજની.

કહું છું તું જવાદે ઇહાંથી પઠાણ, સમજ કેમ મેલી થયોછે અજાણ;
જો તેગ બેગખાન છે શેહેરનો નવાબ, લુટાવશે તુને ને કરશે ખરાબ;
ગધેડે ચડાવી તુને મુકશે, તારી મુછ તોડી મોમાં થુંકશે;
જગતમાં માન તારો રહેશે નહિ, શિયાણો તને કોઇ કહેશે નહિ;
તું કયાંનો છે રહીવાશી મુરખ પઠાન, જશે જીવ તારો ન રેસે પરાન;

સવાલ પઠાન.

ગુસ્સે હોકે બોલા ગજબસે પઠાન, નહી જાનતી મુઝકું તુંએ અજાણ;
તુ ઉસ્કી હિમાયતી મત મુજે બતા, કે નવાબભી મુજકો હે જાનતા;
તુ બાતે જો કરતીં સબી રાંકડી, વો કયા પરામ તોડેગે મુજ રાંટકી;
મુજે જાન જાનેકી નહી હે ફિકર, યહાંસે લે જાઊંગા તુજકું પકડ;
તુ સુણ નાજની મુજકું મરના કબુલ, બીરાહસી જીંદગાની સો ભુલ;
ખુદા અબ રખેગા સો મેરી શરમ, તું હોજા શીતાબસે મુજપર કરમ;
મેં આશક હુવાહુ સો તેરે ઉપર, ન જાઊંગા હરગીજ તુજે છોડકર;

જવાબ નાજની.

કહા નાજનીને અરે બે ખબર, તું ફોડીશ માથુ હું જાઇશ ઘેર;
મારો કેડો પકડીને જાઇશ કયાં, કે તેગ બેગખાનછે જો સુબો યહાં;
એવી વાત સાંભળશે અહીનો નવાબ, તને લુટીને લેશે કરશે ખરાબ;
મારાં બાપ માને જો પડશે ખબર, તુ થાઇશ ભુંડો ઘણો બેવર;

સવાલ પઠાન.

લલક કર પુકારા તબીયું પઠાન, સુનેગા અગર બાપ તેરા બયાન:

સબી બાત કરતીહે તું નાજની, હમારા ખુદા હેં જો સાહેબ ધની;
તેરે બાપકીહે બોહોત બદ શીકલ, અવલ દેખ ઉસ્કુ કરૂંગા કતલ;
અરે નાજની સુન તું મેરા સવાલ, તેરા બાપ તોડેગા બગલુકા બાલ;
નહિં ડરતા તેરે બાપસેં હું મેઇ, તેરા બાપ આયગા મુજે તાબસેં;
ખુદાયે કયા હિંદ સોહે જુલ જલાલ, ભરૂસા ઉસીકા મુજે કુલ હાલ;
તવાકલ મેરા હે ખુદાકે ઉપર, ન જાઊંગા હરગીજ તુજે છોડકર;
મકર છોડ ચલ અબ યહાંસે સીતાબ, ઇશક બીચ તેરે હુવાહુ ખરાબ;
જલા મત તું આશકકું એ બે વફા, જલાનેમેં આશકકે કુછ નહી નફા
જલાયા જો લેલીને મજનુકુ સુન, તો લેલિવ મજનુ હવા એક તન;
આખર લેકે લેલિકુ મજનું ચલે, કે માશુક લેલિસે મજનું ચલે;
જેસે નુર ભાનુને મેહેની નવાલ; મેરે બાદ માસુક લેતાં સંભાળ;
મેહમદથા આરીફ અઉર લાનુ મુકીમ, મુકીમ અઉર આરીફ હુયે મુસત કીમ
ફનાકર આપસકુ ફનાકર ઉસે, બકા બીચ બાશી લવે દોનુ હુવે;
એસીં બાત આશકને માશુકકો, પીલે હેવે આખર હમ આગો શાહો,
જલામે મેં આશકકુ હેંગા અજાબ, અફસા કયું તું મુઝકો હે કરતી ખરાબ.
કે આખીરકે દીન પરસુ કરલે નજર, સબતહે કીયામત તું કીજીયો ફીકર;
કીયામત શુ ભુકે ઉપર આયગી, જહનમમેં જાગાયોનું પાયકી;
જલેગે જહાનુમેં સબ કાફરાં, મુસલમાન જનતમેં પાવ અમાં;
ઇસી વાસતે તુજકો કહેતા હુ મૈં, મુસલમાન હોજા તુ દીલ જાનસે.
હુવા હું દિવાના તેરી ચાલપર, નજર નાજની કર મેરે હાલપર;
તેરા બાગકા જો મેં બુલબુલ હુવા, અકલ હોંસ અપના રવાના હવા.
તેરે ગુલકી પોહોંચી મગજમેં હકાર, ફસાદામ તેરે મેં આ એક બાર.

જવાબ નાજની

ઘેલો થયો છે આ મુરખ પઠાન, સમજ કેમ મેલી થયોછે અજાન;

મુરખ મું તારી કરામતને, બુરા કેમ કહોછો હીંદુ જાતને;
હીંદુ જાતમાં છે શો મોટો ધરમ, નાગર જાત છે બધામાં ઉત્તમ;
ધરમ છે અમારો બધામાં સરસ, મુરખ કેમ જાણોછો અમને નરસ.

સવાલ પઠાન.

કહ્યા તબ પઠાનને કે સુન નાજની, કહું મેં જો તુઝકો તું સુન પદમની;
તુમારા ધરમ હે સબુમે ખરાબ, જહનમમેં તુઝકુ સો હોગા અજાબ;
નાગર જાત હેગી બોહોત બદ શરમ, કે બેટી પલે તે હે દામો દરમ;
નહી કામ અઇસા મુસલમાનમેં, વો કરતેહે નેકીસો હર કામમેં;
કે દુનિયાંકી દોલત હે બરબાદ બાદ, કે ઉક બાકી દોલતહે હમેશાં કુશાદ.
ભવર હોકે તુઝપર સો આયાહું મેં, તેરેપર માથા લગાયાહું મેં.
સજન તેરા નેનુકી લાલીકુ દેખે, દિવા દોલમેં તેરે સો હાથુમેં દે કે.

જવાબ નાજની

સુના નાજનીને એ દે કરકે કાન, હયા મુંકી ઘેલો થયો છે પઠાન;
અરે ખાન સાંભળ તું મારી અરજ, સનેપાત છે યા કે બીજો મરજ;
હકીમ છે શેહેરમેં તબીબ પુછ તુ, ઓસડ દેશે તને સનેપાતનું;
સાચી વાત કહું છું ચાલ્યો જાયરે; નહીંતો માથું ઉડી તારુ જાયરે.
તુ ઘેલો થયો છે ખરે બે અકલ, ફરી છે આજ તારી માથાની કલ.

સવાલ પઠાન

કહા તબ પઠાનને સોહો બેહે જાબ, કીયા તેરી મોહોબતમે મુઝકો ખરાબ.
ગઈ પાસ તેરે હે મેરી અકલ; અરે નાજનો દેખ તેરી શીકલ.
શીકલ દેખ તેરી મે બુલ બુલ હુવા; તેરે સાથ લાગી હે દીલકી મયા.
જોબન આવે તુઝસે વો તદબીર કર; આરાક હોવે રાજીસો તકદીર પર.
લોખા અજલમેં વોહી હોવેગા; જીયાદા નકમ ઉસ્મે કુછ હોવેગા

જવાબ નાજની

તેરે હાથ આવવાની હું તો નથી; હું પુજુછુ હનમાન મોટા જતી.
તેતો લાજ રાખે છે મારી ધણી; કે માહાદેવ જેવો છે મારો ધણી.
ન આવવાની હું છુ તારા હાથમાં; મુરખ જાતુ ચાલ્યો તારી વાટમાં.
તેને માટે કહુછુ તને એક વાત; ખરાબી તુ ન કર પઠાન નેક જાત;
મારો સસરોજી છે ઘણુ કામી વાઘ; તને ગામ આખામાં કરશે ખરાબ.

સવાલ પઠાન

તું ખસકર નકર બાતયે નાજની; તેરે બાપ સસરેસે ડરતા નહીં,
તેરા બાપ સસરા નયહાંક નબાબ; નહીં ઉનમે તાકદકે બોલે જવાબ.
અજાબુસે ઉસકે મેં ડરતા નહીં; બીના મોત કોઈભી મરતા નહીં;
નારૂંગા અગર જો મેં કહી રજા; વલેકીને તેરેસેં ન હુંગા જુદા.
મરૂંગા તો તુજકુભી લે જાઉગા; કે પનયાર હોકર સો જલ પાઉગા;
ઈશક બીચ મરના હે,મુઝકો કબુલ, તો આશિકક મતલબ,સોહોવે હુસુલ;
મરૂગા જો તેરે ઈશકકે ભીતર, તો હોગા મેરા કામ સબબુ ખતર;
મેં પરવાના હુજ સમાંકે ઉપર, સમાં કે ઉપર જાન દુંગા મગર;
તેરે પાસ મરનાહે મુઝકો, સવાબ, નયા તજકુ યહાંસે લેજાઉ સીતાબ.

જવાબ નાજની

અરે ખાન એવી ન કર વાતને, ન કર એવી વાત તું કેસર કને;
કેસર નામ ઉપરથી કેટલા જુવાન, સુરત સહેરમાંથી ગયોછે પ્રાણ;
કેસરને તમે આજ જવા દિયો, દયા હોય દિલમેં તો સમઝિયો;
કેસરને જવા દેને રાખો ભરમ, નહીતો અમારો ન રહેશે ધરમ.

સવાલ પઠાણનો.

ઘેરખાં બોલા તું સુન એ પરી, તેરી બાત મુજકુ લગી ખુસ્તરી;

તેરા નામ કેસર સુના આજ મેં, કે જાફ્ર વો કેસર એક જાતહે;
કહે વાહ વાહ નામ કેસર તેરા, જાફ્રખાન હે નામ રોશન મેરા;
કેસર જાફ્રાને દોનું એક હે, તુમારા હમારા અસલ એક હે;
ભલા આજ તુને બતાયા નીશાન, હમારા તુમારા ઈસમ એક જાન;
મેરે સાથ અબ તુમ સીતાબી ચલો, કમરા મં‌ડી તુમ ન ઝઘરા કરો;
કસમ ખાકે ખેંચા હે તબ હાથકુ, ઉસે તરફ અપને સુનો બાતકુ;
કેસર જાફ્રાની ગુલેગુલ ઉજાર, ગલે બીચ રખુગા કરકે સિનગાર;
સાદા મેરે દીલકે તું દીલદાર યાર; અરે જાફ્રાનો ગુલે ગુલ બહાર;

જવાબ નાજનીનો.

સમો રાખ મુરખ તારા હાથને, આભડછેટ લાગેછે અમ જાતને;
તાપી પુન મેલુછું હું આજથી; નહાવા ન આવુ બીવું લાજથી.
લાગે લાજ મુને એવી વાતમાં, બાલક છું કુંવારી નાગર જાતમાં;

સવાલ પઠાન

કહાતબ પઠાનને કે સુન કાન ધર, કીસી તોરે દિલમે નકર તું ફિકર;
નાહાનેકું આવે હે તેરી બલા, કે બિચ હુઇ તુજકુ નાહાનાં ભલા;
ખાસી મોહોલે મેરી નેખાસે હરમ, નિલાવે તુજે આબ કર કર ગરમ;
યોહિ ભરકે પાણી નિલાવે તુજે, જુલેમેં બીઠાકર જુલાવે તુજે;
કે હોજ વાડી હઇ મેરે મોહોલમેં, દેખો બાગ બાડી સો ખુશ હાલમેં
વહાં ઘરમેં લોંડી સુનો ચાર હે, સદા તેરી ખીજમતમેં હાજર રહે;

જવાબ નાજનિ.

બળે તારી લોંડી બળે તારૂ ઘર, અકરમી મુવા તુ અરે બેખબર;
બળે તારો જુલોને બળે તારો હરમ, મુદી લાજ તેં તો મુવા બેશરમ;
લોંડી હરમ તારો બતાને પઠાન, મારો કેડો મેલોએ બદગુમાન;

નાગર જાતમાં એછે એવો રશમ, નદીમાં છે નાહાવાનો મોટો ધરમ;
નદીમાં નહાવાને હું આવતી, વીપત પડશે માથે ન હું જાણતી;
કુંવારી છુ બાળક વરશ બારની, કબીલામાં છું મોટા ઘરબારની.

સવાલ પઠાન

કબીલા તેરા તુ મત મુજે બતા, નાગર જાતસે કયા પશ્રમ તુટતા;
હુજારમે બસ હું એકલા પઠાન, પલક મારને મેં ઊડાદું નીશાન;
કતલ કરકે ઉનકું પીછે મેં મરૂં, મેં મરનેકુ આયા અભી કયા ડરૂ;
અઇસી જાંપ મરના મુજે હે કબુલ, કિયા ઇસ્ક તેને મુઝકો મલુલ;
યાકીન બુજ હરગીજ ન છોડું તુજે, તેરે સાથ મરના સો હોગા મુજે;

જવાબ નાજની

હરી નાથ પ્રભુ છે વાંકો પઠાન, કમરમાં કટારી ખભે છે કમાન;
બરમનામ માહાદેવ આશાપુરી, વિપત પડશે એવી હું ન જાનતી;
અરે ખાંન તુ સાંભળ માહારો જીકર, મેં પુજ્યા છે મોટા દેવોને પથર;
તેણે લાજ રાખી છે મારી ઘણી, વિપતથી મુકાવે એવા છે ધણી;
એવી વાત જાણો તું શું આવશો, માથું તારૂ પલકમાં કપાઈ જશે;
તેને માટે કહુ મુજને મુક તું, એવા કામ ભુંડાથી ચુક તું;

સવાલ પઠાન

દીયા તબ પઠાનને સો યુંકર જવાબ, હિંદુકુ મુસલમાન કરના સુવાબ;
સોતાબોસે કલમા નબીકા કહો, ફરામોસ દિલમે જરા ના રહો;
મુસલમાન જો હોવે તો પાવે સવ્વાબ, કુફર છોડ આવે નબીકે તરફ;
તેરે બાપ સસરેકો મત કર ફિકર, મેરે ઘરકી અંદર તું ચલ એશ કર;

જવાબ નાજની

નાગરની જો હું છું ચંબેલી મોહન, મુસલમાન તમે છો હઈયાના કઠન;

અકલ હોંશ તમમેં એ દેખી ઘણી, તમે છો મોટાને હું છું નાની;
ફીદા છે તારા પર એ મારો પ્રાણ, કરૂં આજ કુરબાંન મારો જીવ જાન;
કબિલા કુટુંબથી હું નોખી પડી, આપો મને દીલથી હવે દિલભરી;
અરે ખાન સાંભળ તું મારી અરજ, પછે અસ્તરી તુમ ન કરનાં ગરજ;
એવી વાતનો તમે મને કોલ દિયો, તો કુરબાન છે તમપર મારો જીવો;

સવાલ પઠાન

કહા તબ પઠાનને કે લે કોલ તું, સીતાબિસે કલમા અભિ બોલતું;
તેરી બાત મુઝકું સબી હે કબુલ, વનિયત તેરીકું ન જાઉગા ભુલ;
કસમ મુઝકુ ઉસકી જોવા હીંદ ખુદા, દુજે ઉનકુ હેંજે નબી મુસ્તફા;
મેં બીન તુઝકી સીસેન વારી કરૂ. તેરી યાદ દિલમેં હમેશાં ધરૂ;
કીયા કોલ હરગીઝ ફીછે ન ફીરૂ, ખુદા અઉર નબીસે હમેશાં ડરૂ;
જીને અરસ કુરસી શીતારે કરે, બનાકર ઉનુમે વે સારે જડે;
ઉસીકે મેં ફરમાનસેં ના ફીરૂ, મૈ ના નામે ખુદાપર કુરબાન હું;
યહી બાત શુન નાજની ખુશ હુઇ, મીયાં તારી વાતો ઉપર હું જ મોઇ;
તમારી એ ચાદર ઓઢાડો મુને, મંગાવી ડોલી બેસાડો મુને.
મુસલમાન મને કરો આજ તુમ, મેલ્યો આજથી મેં મારો ધરમ;
તમારા મુલ્લાંને તેડાવો તમે, મુસલમાનની સરતુ બતાવો મુને;
પઠાનને એક વહી હબસી ગુલામ, સુનો તુમકે ઉસ્કા થા યાકુત નામ;
પઠાનને સોયાકુતકુ યૂં કહા, સીતાબીસે આખુંદજીકો સલામ;
કહો જાકે આખુંદજીકો સલામ, બજા અરજ કરનાં એ મેરા તમામ;
યો આકુત વાંસે રવાના હુવા, સીતા બાંસે આખુંદજી પાસ જા;
કહા ઉસ્કુ ખાવીદકા અવલ સલામ, બજા સર ગુજસ્તા કિયા સબ કલામ;
ચલો વહાંસે જલદી વો મુલાં ગફુર, ભીહમ રાહે યાકુત ખાંકે હજુર,
બે જલાંકે આદાબ બેઠી અહિ, બયાન સબ સુનાયાહે ઉસ્કે તઈ,

અગર હો ઇજા જતનો ઇસલામ પર, મેં લાઉ ઉસીકો મુસલમાન કર;
મદત તુમ કરો ઇસકો ઇશયાન પર, એ ઓરત હે જાતીસો ઈમાન પર;
મુસલમાન હોતી હે દિલ જાનસે, વો ચાહતી હે નિસબત જાફરખાંનસે;
જાફરખાન ઉપર યા કુરબાનહે, સાબતદિન ઉસ્કાભી ઇમાનહે,
કહા તબહે નવાબ મુલાંકે નઇ, કઈ સામોલહું મેં ભી ઈસી કામ મેં;
મુસલમાન કરના અઇસે હુઇ સવાબ, ઇસી કામ અંદર નકરના હીજાબ;
અગર મિલકરે કાફરાકી બોકાલ, સેરસેં ઉનકુ મેં દુંગા નિકાલ;
કરો જાકે આબુંદ સાહેબ ભલા, કહે કામ નેકીમે મેરી રજા;
સોતાબીસે જાકર કરો કારબેર, નકરવો તુમે કાર નેકીમે દેર;
એ સુન બાત આબુદ વહાંસે ચલા, જાફરખાંકુ આકર ખુશીમેં મીલા;
સુરત સહેર સારીમેં ફેલી ખબર, ઉઠા ઉસ્કા ચરચા સુનો ઘર બઘર;
પિછે કાફરાં સબ સહેરો કે તમામ, જાફરખાંસે લડને લગેલા કલામ;
પઠાણ ઓર નાગરમેં ઝઘડા પડા, લડાઈ ઉપર હોકે લશ્કર ખડા;
ઈધરસે એ નાગર ઉધરસે પઠાણ, સીપાઈને લસ્કર લગાઇ નિશાન;
લડાઈકું જાકર સો મેદાનમેં; ખડે જાકે મેદાનમેં હો સામને,
કવી દેખ મુસલમાનકુ ભાગે કુફાર; ઠીયે જાકે સરકારમેં યું પુકાર;
કહા જાનુને સો દરબારકુ, હમારી અરજ સુનયે સરકાર તું;
સુરત શેહેરમેં થયો છે જુલમ, મુશલમાન વહાંના કરેછે હુકમ;
મુસલમાન એહેવા અકારા થયા, બધી જાત હીંદુ નમાલા થયા;
હમારે રહયાનો ન વાં છે ધરમ, રહયામાં ન આવેછે દિલનો મરમ;
તભી ઉનકુ એસા કહા હે નવાબ, કે કયા જુલમ હે તુમપે કેહે દો શીતાબ;
હમારે સેહેરમે જુલમ નહી જરા; તુમારે ઉપર કયા હુવા માંજરા.
રજાસે અપસકે જો લાવે વકીન; મના જો કરેતો વો હોવે લઈન.
સબ દિનોસે દિન હે મોહોમદ સચા; ઇસીમેં આયા અકીન વો બચાં.

ઘે

મના કયું કરે જો મુસલમાન હે; અગરજો ઉસ્કા સાબીત જો ઇમાન હે.
તમારીવે લડકીકુ પુછો તમે; જુલમ ઉસ્કે ઉપર કિયા હે કીને.
વહાંશે ભી આયે વે હો ફરત બાંહ; બેઠો જાકર ઘરમેં વોહો રૂબીયા.
ભી મુલ્લાં ગફુરને નિકાહ તબ પઢી; મતા લેવે સભી ખાનકી હાંશેલ હુઇ.
સીરોપા જરીકી ભી ઘોડા મગા; બોહોત માલો જર ઉસ્કો દિગર દિવા.
સવાર કરકે ઘોડેપે રૂકશાત કિયા; મુલાતબ ખુશીશેં રવાના હુવા.
શોહેરકુ કિયા મિજબાની ઉન્હે; બજે શાદીયાં નાહે સુરત મેને.
સરફ હે મુસલમાન સબપર ઉતમ; યે હામિદ કીસિકું લુંકર દેખ તમ.
કિસ્સા નગરિકા શુનાથા અસલ; કિયા ઉરદુ ઉપરસેં મેંઇને નકલ.
બનાયા હુ મે કીસ્સા બરા સોકશેં; લતાફુત ન જાકતકે પુર જોઠશે;
લિખા ઉસકુ મૈને શો અંજારમેં; મહીને મુબારક સો રમજાનમેં.
જો તારીક રમઝાન કીથી બીસવી; વોથી નેક સાયત સુનો પાઠ દિન.
એ હામીદ બસ અબ તું તો બકવા નકર; પુરા કરતું કીસ્સા અભિજુદતર.
નકર ઉસ્કે આગે જરાતું કલામ, નભી પરતુ ભેજો દરૂદો સલામ.
વો હામિદકી કછમેં સુનો જાદ બુન; વો ઉસ્કીસો અંજારમેં બસ્કે ઘુમ.

કિસ્સો નાજની પઠાનનો તમામ પુરો.

ગજલ મુનીસની.

બાહાર આઇ હઈ ભરદે બાદ્વે ગુલ ગુલસેં પઇમાન, રેહે લાખુ બરસાંકી તેરા આબાદ મેં ખાન. ૧ ઉસી રખકે ખરી પર જાન દેતા હું મેં દિલવાન, અદા જીસ્કી હે બાંકી તીરછ ચતવન ચાલ મસ્તાન બને કયું કર. હમારા ઉસ પરીપે કરશે વારાન વોબે પરવા મેસો દાઇ; વો સંગી દિલમે દિવાન. ૩ હમે આના મિલે કયું કર તેશેં નાહ ફીલમે જાના, મેરી સુરત ફકીરાન તેરા દરબાર બાર શા

ગુજર યારબ ગુલસ્તમે. હુવાએ કીરારા રાબીકા. કે રાબ ગુમતી હુઈ નાસપે બુલ્બુલ હુઈ મસ્તાન. ૫ બના એરામાં એ બજમેં હુસેન વેહ કહસી દિલસોંઝી, તુઝે પરવા નહિ ઓર જાનદે જલ જલક પરવાના. ૬ ગીં ઝાસે દશ્ત બોલે દેખ કેર મજનુંકી; મયતકે યે વાસો મગર યાબ સહો ચુકાંઆ બાદ યેરાન. ૭ ચલો બસ ઝલકે લોયે રાત કમ હુઇબન ચુકી ભુલકે, કટાદો આઇના જાનુસે રખદો હાથુશે માન. ૮ હુમારે અઉર તુમારે એશકકુ, સો હરા હે સહેરમે; કોઇ સુનતા ન હિ અબ લેલી અઉર મજનુંકા અફસાન. એ કયા બાયે સહીબે મુજબ ઉલજ પટતા હે બાલુસે. દીલમેં રાદચાક મેરાગેસુવે જાનાકા હૈસાના. ૧૦ યે દુનીઆં જો હઈયા દરો જે હો ગનીમત હે ગનીમત હકાઇ દમમેં નશાકી હે. વસી સાહે પધમાન. ૧૧ બતાવું હાલ કયા તુમસે મેં એ પને દિનો ઈમાનકા, ફકીરે મસ્તહું મુને સમેરા મહજબ હઇરી દાન. કીસ્સો નાજની પઠાનનો તથા ગજલ મુને સની સંપુરણ.

ગજલ પરચુટન.

બાદ હમદ બુદા વહાનો તે રસુલ, એક કહાની સુનો એહ તુમ માકુલ;
તે કેસો વકતમેં કહી હમદમ, હમ સફર ચાર શખ્શથે બાહામ;
એક દરજી થા એક થા નજાર, એક જાહેદથા અઉર એક સુનાર;
સબ સફરમેં અજીબતે પાકર, આઘા એક શેહેરમેં હુએ જાકર;
શાજો ચોરીકા વહાં બોહોત ખતરા, કાઈ દમ ભરન સબકો શોતાથા;
વા રજાનીયે બસકેવોહ બહમ, તો ઉનુને કહા એ બાકે કસમ;
સામશે લેકે આજ તાબ સહર, જાગે સબકો એક એક પેહેર;
તાકે જાતા રહેન કુછ અસબાબ, સુસ્ત અદહો ગએ વેહ કેહકે શીતાબ;

તમામ પુરી.